



973-2
(2°)

STARTNOTITIE

WONINGBOUWLOCATIE

ZUIDBROEK TE APELDOORN



VERANTWOORDING:

Titel: Startnotitie m.e.r. woningbouwlocatie Zuidbroek Apeldoorn
Opdrachtgever: Gemeente Apeldoorn
Auteur(s): mw. drs J.A.L.W. Tielen (doorkiesnummer: 0570-699435)
Projectnummer: 3588238
Projectleider: mw. mr E.M. van Rosmalen (telefoonnummer: 0570-699838)

Handtekening:

b/s J.A.L.W. Tielen

Datum:

24 december 1997

25 juni 1998

*correctie: kaart blz 6
tekst blz 9*

[Handwritten signature]

COLOFON:

Tauw Milieu bv
Adviesbureau
Afdeling: Water & Ruimtelijke Ordening
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC DEVENTER
Telefoon 0570-699911
Fax 0570-699666

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins zonder voorafgaande toestemming van Tauw Milieu. Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van de opdrachtgever verwezen naar de Regeling van de Verhouding tussen Opdrachtgever en Ingenieursbureau (RVOI 1987), laatstelijk gewijzigd 1993, dan wel naar de tussen de partijen gesloten overeenkomst. Het ter inzage geven van dit rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

Tauw Milieu Adviesbureau is gecertificeerd volgens NEN-EN-ISO 9001, VCA** en KOMO. De meet- en inspectiediensten van Tauw Milieu zijn geaccrediteerd (STERIN I057). Deze accreditaties zijn op de werkzaamheden van toepassing tenzij in dit rapport anders is aangegeven.



INHOUDSOPGAVE

Pagina

1	HET HOE EN WAAROM VAN DEZE STARTNOTITIE	5
2	DE VOORGESCHIEDENIS	7
3	DE PROCEDURE ROND M.E.R.	9
4	WELKE MILIEUASPECTEN SPELEN EEN ROL?	11
	4.1 Huidige situatie	11
	4.2 Te verwachten milieugevolgen	16
5	DE ALTERNATIEVEN	19
	5.1 Duurzaamheid als leidraad	19
	5.2 Soorten alternatieven	20
	5.3 Werkwijze bij het opstellen van alternatieven	21
	5.4 Belangrijkste keuzen	21
6	RELEVANT BELEIDSKADER	23



1 HET HOE EN WAAROM VAN DEZE STARTNOTITIE

Wat is m.e.r. en waarom m.e.r.-plicht?

De gemeente Apeldoorn heeft het voornemen om 3.000-5.000 woningen in het gebied Zuidbroek te realiseren. Op grond van artikel 7.2 Wet milieubeheer (Wm) en het Besluit milieu-effectrapportage moet de m.e.r.-procedure doorlopen worden bij de bouw van meer dan 4.000 woningen in verstedelijkt gebied. Omdat dit niet is uitgesloten, maar ook vanwege het algemene beleid van de gemeente in het kader van duurzaamheid, wordt de m.e.r.-procedure gestart.

Milieueffectrapportage (m.e.r.) is een hulpmiddel bij de besluitvorming over grote projecten/ingrepen. Het doel van milieueffectrapportage is, om in de besluitvorming het milieubelang - tussen alle andere belangen - een volwaardige rol te laten spelen. De procedure is wettelijk geregeld in de Wet milieubeheer en diverse uitvoeringsbesluiten.

De m.e.r.-procedure is van toepassing op de vaststelling van dat ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet. In dit geval is de procedure uiteindelijk gekoppeld aan het (voor)ontwerp-bestemmingsplan. Het MER wordt parallel aan het stedenbouwkundig Masterplan opgesteld.

Bevoegd gezag en initiatiefnemer

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Apeldoorn treedt op als initiatiefnemer in de m.e.r.-procedure; de gemeenteraad van Apeldoorn is het bevoegd gezag.

De eerste stap in de m.e.r.-procedure: de startnotitie

Voor u ligt de startnotitie voor de ontwikkeling van de woningbouwlocatie Zuidbroek in Apeldoorn. De startnotitie vormt de eerste stap in de m.e.r.-procedure. Na publicatie wordt iedereen in de gelegenheid gesteld aan te geven welke aspecten in het op te stellen milieueffectrapport (MER) aan de orde zouden moeten komen. Hoofdstuk 3 gaat in op de te volgen stappen.

Functie van de startnotitie en leeswijzer

De startnotitie is bedoeld om de bevolking op de hoogte te stellen van de start van de m.e.r.-procedure en dus het voornemen van de gemeente om in Zuidbroek circa 3.000-5.000 woningen te realiseren. De startnotitie geeft globale informatie over het voornemen en de achtergronden daarvan (hoofdstuk 2 en 6), de procedure (hoofdstuk 3) en de relevante milieuaspecten (hoofdstuk 4). Al deze onderwerpen worden in het MER verder uitgewerkt.

De startnotitie geeft ook aan waar het in het MER eigenlijk om draait en op welke manier (methode) de alternatieven worden samengesteld (hoofdstuk 5).

Iedereen wordt hierbij uitgenodigd om te reageren op de voorstellen in deze startnotitie, aan te geven met welke specifieke milieu-belangen in het gebied rekening dient te worden gehouden of ideeën aan te dragen om mee te nemen bij het formuleren van alternatieven.



Figuur 1. Het gebied Zuidbroek



2 DE VOORGESCHIEDENIS

Het beleidskader rondom de 'aanwijzing' tot woningbouwlocatie

De woningbouwplannen voor Zuidbroek vinden hun oorsprong in een aantal beleidsplannen van rijk, provincie en gemeente. De belangrijkste zijn: het Structuurplan Apeldoorn [Gemeente Apeldoorn, 1990], de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening (VINEX) [VROM, 1993] en het Streekplan Gelderland [Provincie Gelderland, 1996].

In het Structuurplan Apeldoorn, deelplan Stedelijk gebied staat Zuidbroek voor het eerst vermeld:

"Aan bebouwing in Beemte-Zuidbroek valt op lange termijn waarschijnlijk niet te ontkomen. Gekozen is voor het aanbouwen aan de bestaande wijk Anklaar/Sprekelaar, evenwel nadrukkelijk beperkt tot een invulling tot maximaal 1.000 woningen."

In de VINEX is de stedendriehoek Apeldoorn-Deventer-Zutphen aangewezen tot stadsgewest. De direct betrokken gemeentelijke en provinciale besturen hebben vervolgens een Stuurgroep in het leven geroepen, die in 1993 een Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie heeft uitgebracht [Stuurgroep Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Stedendriehoek, 1993]. In deze visie zijn onder andere gebieden aangegeven waar verstedelijking kan plaatsvinden. In het algemeen mag verstedelijking plaatsvinden in "specifieke gebieden die nu een zwakke identiteit hebben en/of een zwakke agrarische structuur." Als gebied dat grenst aan de stad is de locatie Beemte-Zuidbroek op basis van dit uitgangspunt aangewezen als uitbreidingsgebied na het jaar 2000. De visie stelt over het gebied:

"Hier zijn in landschappelijk opzicht geen grote beperkingen. Indien deze locatie volledig wordt benut, betekent dit dat (...) er een gebied ontstaat van circa 120 hectare, waar ruim 3.000 woningen gebouwd kunnen worden. Primair zal worden uitgegaan van een verkaveling die optimaal gebruik van de fiets mogelijk maakt en stimuleert. Het gebied ligt op relatief grote afstand van het stadscentrum, terwijl het Apeldoorns Kanaal een barrière vormt. De bestaande infrastructuur voor auto, fiets en openbaar vervoer is onvoldoende voor een goede ontsluiting en aansluiting op het bestaande stedelijk gebied."

Bodemsanering (voormalige stortplaats) en verwerving worden in deze visie als probleempunten beschouwd.

Op basis van deze visie zijn afspraken gemaakt met het Rijk en de provincies over de ontwikkeling van de Vinex-locaties. De afspraken zijn vastgelegd in een Vinex-uitvoeringsconvenant.

Het Streekplan Gelderland verwijst naar bovengenoemde Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie en het Vinex-uitvoeringsconvenant. De locatie Zuidbroek is indicatief op de Streekplankaart aangegeven (nader te bepalen stedelijk gebied).

Waarom deze locatie?

De Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie geeft aan op welke locaties woningbouw plaats zal vinden om de (Vinex-)taakstelling van het stadsgewest te kunnen realiseren. De Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie gaat globaal op de keuze voor de locatie Zuidbroek in:

"Aan de westzijde vormt het Centrale Veluwe Natuurgebied een natuurlijke begrenzing, waardoor uitbreiding aan die zijde is uitgesloten. Aan de oostzijde wordt Apeldoorn begrensd door de rijkswegen A1 en A50. Vanuit de compacte stadfilosofie ligt overschrijding van deze infrastructurele grenzen voor woningbouw niet voor de hand. Vanuit de concentrische opbouw van de stad is primair gekozen



voor invulling van de segmenten binnen de genoemde rijkswegen. Binnen deze 'harde' grenzen bestaat overigens niet de mogelijkheid om alle potentieel beschikbare ruimte te benutten. Daarbij spelen de bestaande infrastructuur, de barrièrewerking van het kanaal en het karakter van het Apeldoorns stedelijk gebied een belangrijke rol."

Om aan de geraamde woningbehoefte te kunnen voldoen, moeten naast inbreidingslocaties ook uitbreidingsgebieden worden benut. De locatie Zuidbroek is na 2000 de enige geschikte locatie op Apeldoorns grondgebied.

Doel

Uit het voorgaande kan het doel van de gemeente Apeldoorn worden afgeleid: het realiseren van ten minste 3.000 woningen op de bouwlocatie Zuidbroek. De gemeente streeft ernaar een wijk te realiseren waarbij een wervend stedenbouwkundig plan in combinatie met de gewenste huisvestingsvormen het kader vormen voor een - ook op termijn - stabiele en sociaal hechte woonwijk. Duurzaamheid is bij de inrichting een uitgangspunt.



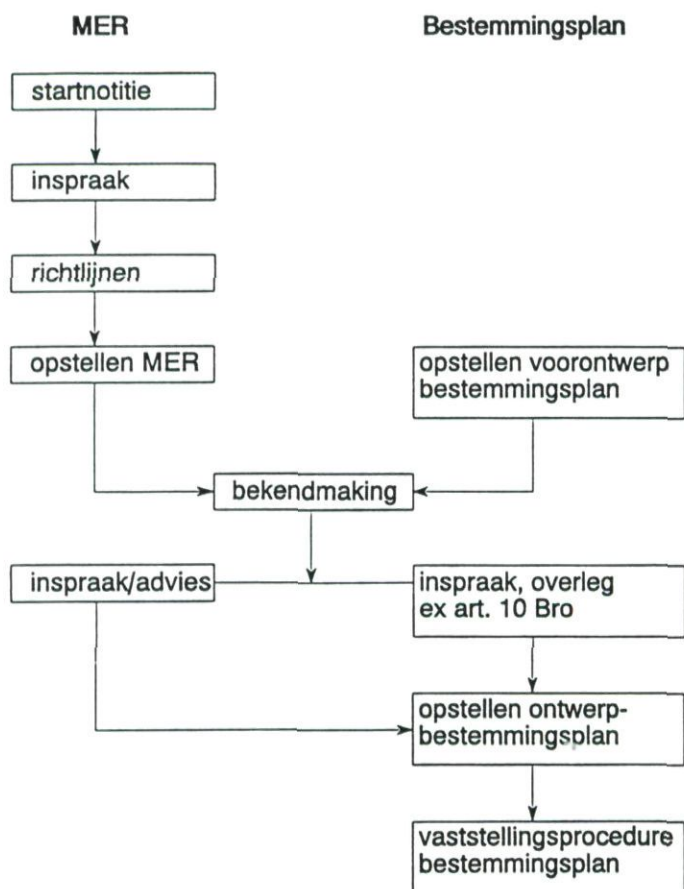
3 DE PROCEDURE ROND M.E.R.

De koppeling aan het bestemmingsplan

In de Wet Milieubeheer is geregeld dat de opstelling van het milieueffectrapport samen oploopt met de voorbereiding van het bestemmingsplan voor het gebied waarin de voorgenomen activiteit gaat plaatsvinden. Het MER en het voorontwerp-bestemmingsplan worden uiteindelijk samen ter inzage gelegd. De bedoeling is de ruimtelijke planvorming als volgt te organiseren:

1. **Structuurvisie:** Allereerst worden de randvoorwaarden voor de nieuwe woonwijk geformuleerd en vastgelegd in de Nota van Uitgangspunten. De Nota vormt de basis voor de stedenbouwkundige invulling van de wijk, vastgelegd in de structuurvisie Zuidbroek. Deze visie bepaalt ook voor een deel de reikwijdte van het MER en wordt gelijktijdig en in samenhang met het eerste deel van het MER opgesteld.
3. **Voorontwerp-bestemmingsplan:** het stedenbouwkundig masterplan wordt juridisch vertaald in het bestemmingsplan.

In onderstaand schema zijn de stappen in de m.e.r.- en bestemmingsplanprocedure aangegeven. Bijlage 1 geeft een toelichting hierop.



Figuur 2. Koppeling van m.e.r. en bestemmingsplan



4 WELKE MILIEUASPECTEN SPELEN EEN ROL?

4.1 Huidige situatie

Deze paragraaf geeft een beeld van de huidige situatie in het gebied Zuidbroek en een globaal inzicht van de waarden die kunnen worden aangetast en de potenties die kunnen worden benut. Het MER geeft van alle aspecten een meer gedetailleerde beschrijving.

De begrenzingen van het gebied

De locatie Zuidbroek ligt ten noordoosten van het huidige Apeldoorn.

De noord- en oostgrens van het gebied wordt gevormd door wegen (de noordelijke in-/uitvalsweg, namelijk de Oost-Veluweweg en de A50). Aan de overzijde van deze wegen ligt het landelijk gebied.

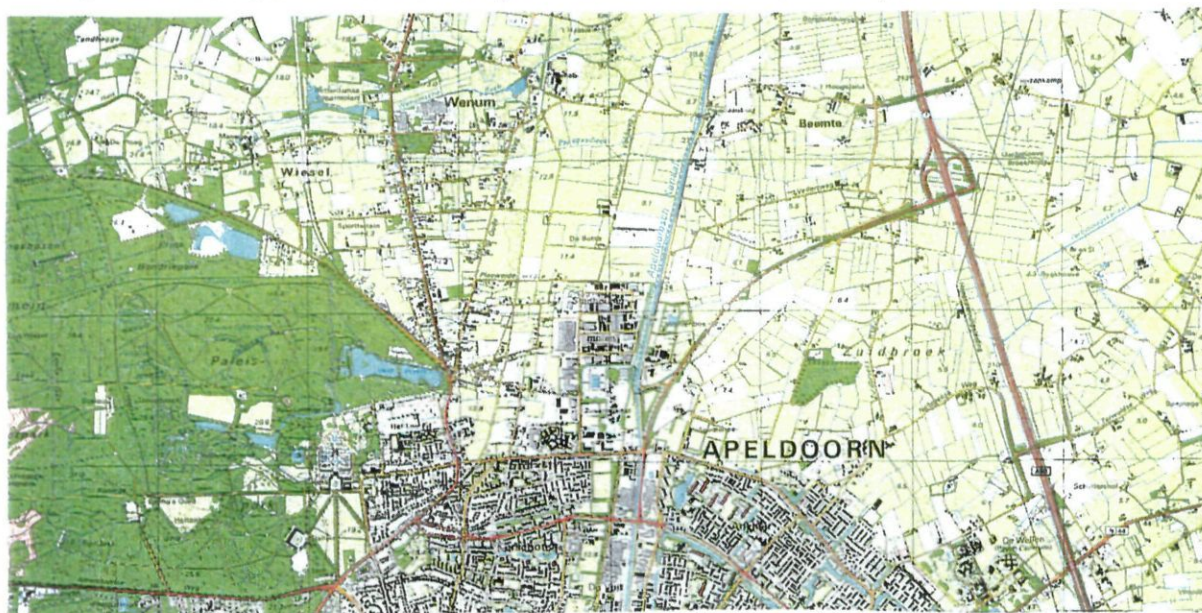
Aan de zuidoostkant bepaalt het psychiatrisch centrum De Wellen (voorheen St. Josephstichting) de begrenzing, aan de zuidwestkant de huidige woonbebouwing van Apeldoorn (de wijk Zevenhuizen). Aan de westkant ligt een open gebied, een bufferzone tussen het nieuwe woongebied en de (uitbreiding van) het bedrijvenpark Apeldoorn-Noord.

Genoemde begrenzingen geven de maximale omvang van de woningbouwlocatie aan. De precieze begrenzingen zullen mede op basis van het MER worden vastgesteld.

Het ruimtegebruik in het gebied

Het gebied heeft grotendeels een open karakter en kent vooral een agrarisch gebruik, bestaand uit grasland en enkele percelen maïs.

Een opvallend element is de voormalige stortplaats Vellertdijk. Deze heeft een oppervlakte van circa 8,4 ha en een hoogte variërend van 4 tot 8 meter. De stortplaats is (dicht) begroeid met bomen. Het betreft een stortplaats voor diverse soorten afval (o.a. slib, huisvuil, puin, grond), die in gebruik is geweest van 1963 tot 1980. Verspreid door het gebied liggen woningen (al dan niet behorend bij een agrarisch bedrijf), een kassencomplex en enkele tuinbouwbedrijven.



Figuur 3. Topografie van het studiegebied en omgeving (Topografische Kaart van Nederland)



Figuur 4. Impressie van het studiegebied

Verkeer

De A50 is een autosnelweg, waarop het gebied Zuidbroek niet rechtstreeks ontsloten is. Er zijn wel directe verbindingen met de Oost-Veluweweg. Binnen en langs het gebied liggen enkele wegen die vooral een functie hebben voor agrarisch verkeer en recreatief (fiets)verkeer: de Vellertdijk, Zuidbroekseweg, Nijbroekseweg en de Terwoldseweg. De Oost-Veluweweg geeft een verbinding tussen de stad Apeldoorn en de A50.

Bodem en water

De locatie maakt deel uit van het lage dekzandgebied en varieert in hoogte van 5 tot 7 meter + NAP. Delen van het gebied zijn redelijk nat (gemiddeld hoogste grondwaterstand kleiner dan 40 cm beneden maaiveld).

Vier watergangen, die in het landschapsecologisch onderzoek van de gemeente als 'belangrijk' zijn beoordeeld, doorkruisen het gebied (globaal van zuidwest naar noordoost).

Voorkomende bodemtypen zijn vooral moerige eerdgronden en beekeerdgronden. Door het hele gebied verspreid zijn bodemonderzoeken uitgevoerd. Hieruit blijkt dat tot nu toe geen ernstige verontreinigingen zijn aangetroffen. Uitzondering hierop is de stortplaats Vellertdijk. Uit nader onderzoek [Oranjewoud, 1996] is gebleken dat de afdeklag in enige mate verhoogde gehalten aan onderzochte stoffen bevat. Lokaal is een sterk verhoogd gehalte aan zink gemeten. De gemeten gehalten brengen in de huidige situatie (de stortplaats is niet vrij toegankelijk) geen risico's met zich mee.

Landschap, archeologie en cultuurhistorie

De afwisseling in het open en parkachtig weidegebied met enkele kleinschalige akkers is opvallend. Het gebied is redelijk nat. Het grondgebruik is heel gedifferentieerd, waardoor een gevarieerd landschap is ontstaan. De stadsrand van Apeldoorn en de zwaar beplante Oost-Veluweweg vormen duidelijke visuele begrenzingsen. Opvallend is de visueel-ruimtelijke relatie tussen Zuidbroek en het oostelijk van de snelweg gelegen landschap.

Het gebied geeft een afwisseling te zien van zandruggen met daarop oude bewoningspatronen en meer open weidegebied daartussen. Deze historisch bepaalde inrichting is in de huidige ruimtelijke situatie nog afleesbaar.

Het grootste deel van het gebied Zuidbroek is in de 14e eeuw (vanaf 1335) ontgonnen en in cultuur gebracht. Er werd een verbeterde afwatering gerealiseerd door het (ver)graven van de Grift en een drietal wetingen en de aanleg van de Veluwe Bandijk langs de IJssel. Voor die tijd was het gebied zeer nat door het kwelwater van de hogere delen van de Veluwe. Deze omstandigheden maakten het gebied voor menselijke bewoning ongeschikt. Alleen op de dekzandruggen was al vroeg sprake van menselijke activiteiten. Deze gebieden zijn van grote archeologische waarde. Hier worden vaak préhistorische vondsten gedaan in de vorm van bewerkte vuursteen en brandplekken, als overblijfselen van jagerskampen (ouderdom circa 3000 jaar voor Christus).

In de tijd tot de ontginning werd het landschap waarschijnlijk vooral bepaald door moerasbossen van elzen en wilgen. Verspreid over het gebied kwamen waterplas-sen voor.

Na de ontginningen was het gebied vooral in gebruik als weiland en hooiland door boeren van de marke van Noord-Apeldoorn.



Het huidige agrarische karakter is vooral ontstaan vanaf de tweede helft van de vorige eeuw. De productie-omstandigheden voor de landbouw verbeterden vanaf die tijd door een betere afwatering, verbetering van de landbouwmethoden en de toepassing van kunstmest.

Bij de uitvoering van woningbouw/aanleg van ondergrondse infrastructuur dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid van archeologische vondsten op de dekzandruggen. Vanaf 1998 voert de gemeente daarvoor een eigen monumentenbeleid.

Natuurwaarden

De gemeente Apeldoorn heeft een ecologische groenstructuur aangewezen in (o.a.) het Landschapsbeleidsplan [Gemeente Apeldoorn, 1995], zie uitsnede. Deze groenstructuur is te beschouwen als een verdere detaillering van de Ecologische Hoofdstructuur uit het rijksbeleid. De locatie Zuidbroek maakt deel uit van de Apeldoornse ecologische groenstructuur, zie figuur 5.

In het kaartbeeld zijn ondermeer de te handhaven en te versterken landschappelijke lijnen aangegeven.

Uit landschapsecologisch onderzoek [Gemeente Apeldoorn, 1994] blijkt dat in het gebied de volgende flora/vegetatie en fauna is waargenomen:

- droge en natte grasvegetaties, vooral langs wegbermen en slootkanten. In het gebied is onder andere Zeldzame flora: Klimopwaterranonkel;
- bruine kikker, gewone pad en groene kikker langs de randen van het gebied in het noordelijke deel en net buiten het gebied;
- dagvlinders (Oranjetip en 'begeleiders van grasland en ruigte');
- sprinkhanen en roofvliegen.

Daarnaast is in beperkte mate actuele informatie (1994) beschikbaar over het voorkomen van vogels in het gebied. Het betreft weidevogels als kievit, grutto, tureluur en graspieper en roofvogels als kerkuil, torenvalk en steenuil. Haas, mol en egel zijn algemeen voorkomende zoogdieren.

Het bosje aan de Vellertdijk (op de vuilstort) wordt als bos in de huidige situatie als matig waardevol getypeerd. Het bos bestaat uit een aanplant van gemengd loofhout. Vanwege de voedselrijkdom van de bodem domineren stikstofminnende kruiden zoals brandnetel in de ondergroei. Wel is het bosje van betekenis voor paddestoelen: de diversiteit hieraan is redelijk groot. Door de KNNV is een zeldzame, zogenaamde Rode Lijst-soort in het bos aangetroffen.

Dankzij de gesloten boomstructuur is het bosje van betekenis voor algemenere bosvogels als Roodborst, Winterkoning, Vink en diverse mezen.

Verwacht wordt dat de economische betekenis voor vogels en paddestoelen in de loop der jaren kan toenemen. De potenties voor insectengroepen als dagvlinders en bijen kunnen worden verbeterd als de (huidige) harde bosrand door de aanplant van een mantel- en een zoomvegetatie (bestaand uit struweelsoorten als meidoorn, sleedoorn e.d. respectievelijk overblijvende kruiden).

Het MER gaat nader in op de uitgevoerde onderzoeken en de aanwezigheid van natuurwaarden.



Figuur 5. Ecologische groenstructuur



Woon- en leefmilieu, ruimtelijke belemmeringen

De aanwezige wegen (Vellertdijk, Oost-Veluweweg en A50) met bijbehorende geluidszones en de geluidszone van het vliegveld Teuge beïnvloeden het woon- en leefmilieu binnen het gebied. Binnen de bedoelde zones liggen ongeveer zes boerderijen.

Andere belemmeringen voor het nieuwe woongebied zijn de voormalige stortplaats, een hoogspanningsverbinding van 150 kV en een ondergrondse gasleiding van de Gasunie, die parallel lopen aan de A50. In het noordelijk deel van het gebied liggen nog twee rioolwatertransportleidingen.

Bij de inrichting van het gebied tot woonwijk moet met al deze belemmeringen rekening worden gehouden.

Het bedrijvenpark aan de westzijde levert geen belemmeringen op voor de toekomstige woningbouw gezien de aanleg van een bufferzone en de aard de gevestigde en nog te vestigen bedrijven.

4.2 Te verwachten milieugevolgen

Bij de effectbeschrijving in het MER wordt onderscheid gemaakt in tijdelijke en blijvende effecten ten gevolge van de aanleg en het gebruik van de woonwijk. Deze effecten worden onderverdeeld in:

- effecten van de wijk op de omgeving;
- effecten van de omgeving op de wijk;
- interne effecten binnen de wijk.

Accent krijgen die milieu-aspecten die belangrijke nadelige gevolgen van de activiteit kunnen ondervinden. Daarnaast worden ook mogelijke positieve effecten beschreven. Het MER speelt in ieder geval in op de specifieke situatie ter plaatse. Een indicatie van de te verwachten milieugevolgen volgt hieronder. In het MER worden alle relevante milieuaspecten op basis van de (nog vast te stellen) richtlijnen verder uitgewerkt.

Verkeer

Het MER geeft een beeld van de interne en externe ontsluiting(smogelijkheden) en de resulterende verkeersstromen (woon-werk, recreatief). In dit kader wordt ook aandacht besteed aan (auto-)mobiliteitsbeperking en mogelijkheden voor verandering in de modal split (verdeling over de vervoerswijzen auto-fiets). Milieu-aspecten die hierbij een rol spelen zijn het gebruik van eindige fossiele grondstoffen, luchtverontreiniging en geluidbelasting. Ook vanwege de grote afstand van de nieuwe wijk tot de stad is het van groot belang uitstekende voorzieningen te treffen voor openbaar vervoer en fiets, omdat anders veel bewoners alsnog van de auto gebruik zullen maken.

Energie

Op het niveau van de ontwikkeling van de woonwijk is met betrekking tot het energiegebruik van de woning vooral de verkavelingsrichting, de bouwvorm en de woningdichtheid van belang. Ook komen de mogelijkheden voor beperking van de energievraag en verbetering van de energieopwekking (bv warmtekrachtkoppeling) aan de orde. Milieu-aspecten die hierbij een rol spelen zijn luchtverontreiniging en het gebruik van eindige fossiele brandstoffen.



Bodem en water

Afhankelijk van de methode van bouwrijp maken kan de bodemopbouw (met name de toplaag) veranderen. Een ander aspect hierbij is de grond-zandbalans.

De functieverandering van het gebied, van voornamelijk landbouw naar woongebied, heeft effect op de waterhuishouding, zowel qua hoeveelheid als met betrekking tot de waterkwaliteit.

Omdat het gebied tamelijk nat is, krijgt de waterhuishouding extra aandacht. Op korte termijn start een onderzoek naar de huidige geohydrologie van het gebied en de mogelijkheden voor een duurzaam watersysteem van de wijk (mogelijk in combinatie met aangrenzende gebieden). De resultaten daarvan worden in het MER verwerkt.

De inpassing van de stortplaats in het nieuwe woongebied (welke functies zijn gezien de verontreinigingen toegestaan) is een afzonderlijk onderwerp van studie.

Woon- en leefmilieu

Milieu-aspecten die voor het woon- en leefmilieu van belang zijn, zijn geluidbelasting, luchtverontreiniging vanwege verkeer, verkeersveiligheid en woningdichtheden. Deze milieu-aspecten hangen nauw samen met de interne en externe verkeersontsluiting van de nieuwe wijk. Vooral voor dit milieuaspect is het onderscheid in effecten binnen de wijk en daarbuiten belangrijk: binnen de wijk kan bij het ontwerp en de verdere invulling ingespeeld worden op (bijvoorbeeld) de te verwachten geluidbelasting, door voldoende afstand aan te houden tussen de weg en de woningen. Woningen in de omgeving van de nieuwe wijk krijgen echter te maken met extra verkeer dat over al bestaande wegen rijdt; hierop reageren is veel moeilijker.

Natuur en landschap

De natuurwaarden in het gebied zullen deels verdwijnen, maar kunnen naar verwachting ook deels worden gehandhaafd (inpassing). Als natuurwaarden verloren gaan, zal compensatie plaatsvinden overeenkomstig het hiervoor geldende beleid van Rijk en/of provincie.

Aantasting van natuurwaarden in de omgeving van de wijk kan met name worden veroorzaakt door autoverkeer. Uitstoot van verontreinigende stoffen en geluid zijn de belangrijkste oorzaken.

Belangrijkste verandering uit landschappelijk oogpunt is de aantasting van de openheid van het gebied zelf en in samenhang daarmee het gebied aan de oostzijde van de autosnelweg. Effecten op de structuur van het landschap zijn afhankelijk van de wijze waarop bij de inrichting met de huidig aanwezige landschapsstructuren wordt omgegaan.

Ruimtelijke kwaliteit en woonkwaliteit

De effecten op de ruimtelijke kwaliteit worden beschreven aan de hand van de veranderingen in gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. De gebruikswaarde gaat in op doelmatig gebruik, functionele en ruimtelijke samenhangen, gebruik voor aan wonen gerelateerde functies.

Bij de belevingswaarde komen onderwerpen als identiteit en herkenbaarheid van het gebied aan de orde. Veranderingen in de toekomstwaarde worden beschreven door (onder andere) in te gaan op doelmatigheid in tijd, uitbreidbaarheid, flexibiliteit.

Een specifiek aspect is de aan te houden woningdichtheid. Voor de ruimtelijke kwaliteit wordt een lage woningdichtheid vaak als positief beschouwd. Een hoge woningdichtheid wordt echter vaak gepropageerd vanwege de steeds schaarser wordende ruimte. Het MER besteedt aandacht aan dit spanningsveld.



5 DE ALTERNATIEVEN

5.1 Duurzaamheid als leidraad

De gemeente wil de aanleg van de woonwijk passen in het streven naar duurzame ontwikkeling. Daarom besteedt het MER niet alleen aandacht aan de aantasting van de huidige waarden van het gebied, maar kijkt nadrukkelijk ook naar de duurzame potenties van de toekomstige woonwijk, gezien vanuit milieu-invalshoek. Concreet betekent dit dat het MER voor vijf thema's de duurzame potenties verkent:

1. Stedelijk waterbeheer

- Bouwstenen: - bouwrijp maken
- rioleringsstelsel
- benutten hemelwater
- ontwerp watersystemen
- relatie met de omgeving
- benutten van de potenties van de locatie

2. Natuur en landschap

- Bouwstenen: - inpassing landschappelijke en cultuurhistorische elementen
- overgang naar de omgeving (begrenzing, invulling randen en/of geleidingszones)
- inpassing stedelijk groen in regionale en stedelijke (ecologische) hoofdstructuur
- afstemming gebruiks- en natuurfuncties
- inspelen op afwisseling zandruggen

3. Verkeersstructuur

- Bouwstenen: - interne en externe auto-ontsluiting
- autoluwe inrichting
- openbaar vervoer
- langzaam verkeer

4. Energie

- Bouwstenen:- verkaveling, oriëntatie
- energiebesparing
- warmtelevering
- actieve en passieve zonne-energie
- (alternatieve) energiebronnen

5. Ruimtegebruik

- Bouwstenen:- gebruikswaarde
- belevingswaarde
- toekomstwaarde

Andere belangrijke elementen van duurzame stedenbouw zijn: de omgang met afvalstoffen en grondstoffen, een optimaal leefklimaat en het gebruik van duurzame (bouw)materialen.

Deze aspecten worden uitgewerkt voor zover ze ruimtelijk relevant zijn en van invloed zijn op de nog te maken keuzen.



5.2 Soorten alternatieven

Waarvoor zijn geen alternatieven (meer) mogelijk?

Het op te stellen MER is een inrichtings-MER, dat wil zeggen dat gezocht wordt naar een zo goed mogelijke inrichting van de locatie uit het oogpunt van milieu. De locatie zelf staat niet meer ter discussie. De keuze hiervoor is al gemaakt, zie hoofdstuk 2. Locatie-alternatieven worden dus niet in het MER geformuleerd.

Ook staat de voornaamste functie in het gebied al vast: een woongebied voor ongeveer 4.000 woningen. Andere functies (b.v. voorzieningen, recreatie, kantoren e.d.) komen wel aan de orde maar krijgen een ondergeschikte of op sommige onderdelen een nevengeschikte plaats.

Welke soorten alternatieven komen dan wel aan de orde?

De volgende 'soorten' alternatieven worden onderscheiden.

Inrichtingsalternatieven

Op basis van de genoemde bouwstenen zijn verschillende integrale inrichtingsalternatieven voor de woningbouwlocatie mogelijk (zie hieronder voor een toelichting op de voorgestelde werkwijze). Deze alternatieven worden uitgewerkt tot globale schetsen ('vlekkenplannen'). Het MER besteedt aandacht aan de milieu-effecten van de afzonderlijke alternatieven.

Meest milieuvriendelijk alternatief

Na de vergelijking van de (milieugevolgen van de) inrichtingsalternatieven wordt het meest milieuvriendelijke alternatief geformuleerd. Daarbij wordt gekeken hoe de wijk het beste kan worden ingericht uitgaande van optimale woonkwaliteit, minimale aantasting van waarden en zo goed mogelijk inspelen op de bestaande situatie. Dit is het alternatief waarbij nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel voor zover dat niet mogelijk is, deze gevolgen zoveel mogelijk worden beperkt.

Nulalternatief

Het komt voor dat in een project het zogenoemde nulalternatief (afzien van het bouwen van woningen) een reëel alternatief is, dat volwaardig in de afweging wordt meegenomen.

In dit project is dat niet het geval; in diverse besluiten van provincie, rijk en gemeente is tot uitbreiding van het woningaantal besloten. Niet bouwen is daarom geen reële optie meer. De autonome ontwikkeling vormt daarom alleen de referentie om een goede vergelijking van de milieu-effecten te kunnen maken.

Voorkeursalternatief

Hoewel dit niet verplicht is zal de gemeente Apeldoorn in het MER ook aangeven welk alternatief uiteindelijk de voorkeur heeft van de gemeente: het voorkeursalternatief. Omdat het stedenbouwkundig masterplan tegelijkertijd en in samenwerking met het MER wordt opgesteld kan de gemeente aan de hand van het voorkeursalternatief laten zien waartoe het MER (mede) heeft geleid.



5.3 Werkwijze bij het opstellen van alternatieven

Voor de belangrijkste bouwstenen uit de vijf thema's worden varianten opgesteld. Per bouwsteen worden drie ambitieniveaus onderscheiden, waarbij de leidraad een toenemende mate van duurzaamheid is en inpassing in de omgeving steeds belangrijker wordt:

<i>standaard:</i>	aansluiten bij de huidige praktijk in de gemeente;
<i>progressief:</i>	meer doen voor het milieu dan thans in het gemeentelijk beleid gebruikelijk is;
<i>ambitieuw:</i>	streven naar optimale milieu-winst binnen de grenzen van uitvoerbaarheid en toepassing van zoveel mogelijk uitgangspunten van duurzame stedenbouw.

Als werkvorm om de varianten in te vullen wordt gebruik gemaakt van werksessies, waarin diverse betrokkenen bij een thema om de tafel zitten. Deze aanpak wordt gebruikt om de verschillende mogelijkheden voor de invulling van een bouwsteen te rangschikken en discussie uit te lokken of een nog ambitieuzere invulling mogelijk en ook haalbaar is.

De volgende stap is het formuleren van integrale ruimtelijke alternatieven. Hierbij wordt een bepaalde invalshoek gekozen, bijvoorbeeld 'de natuurvriendelijke wijk' of 'de energie-zuinige wijk'¹. Voor de overzichtelijkheid wordt een beperkt aantal integrale inrichtingsalternatieven uitgewerkt.

In dit stadium vindt een voortdurende wisselwerking plaats tussen het MER-bureau en het stedenbouwkundig bureau. Ideeën worden uitgewisseld en getoetst, de resultaten kunnen weer tot aanpassingen leiden e.d. Op deze manier vindt een optimale koppeling plaats tussen ruimtelijke kwaliteit en milieukwaliteit.

5.4 Belangrijkste keuzen

Het MER geeft in ieder geval de informatie om de keuzen te maken met betrekking tot de volgende elementen:

- de precieze begrenzing van de woonwijk en de manier van omgaan met ruimtelijke belemmeringen;
- de manier waarop het langzaam verkeer en (hoogwaardig) openbaar vervoer de afstand tot het centrum kan overbruggen;
- de ontsluiting voor het autoverkeer;
- de waterhuishouding;
- bebouwingsdichtheden per deellocatie.

Het MER zal in ieder geval de (milieu)bouwstenen voor deze keuzen aan moeten dragen.

¹ Bij het opstellen van de alternatieven wordt ingespeeld op de voorstellen voor optimale energie- en waterinfrastructuur die geformuleerd zijn/worden door de Adviesgroep Duurzame Ontwikkeling Gemeente Apeldoorn. Deze voorstellen zijn uitwerkingen van de DAF-nota (zie hoofdstuk 6).



6 RELEVANT BELEIDSKADER

Naast de in hoofdstuk 2 genoemde besluiten over de woningbouwlocatie op zich, is er nog een groot aantal besluiten met een meer algemeen karakter, die bepalen binnen welke randvoorwaarden en uitgangspunten Zuidbroek ontwikkeld kan worden. Deze besluiten zijn van belang voor de huidige situatie en de ontwikkeling van het gebied wanneer er geen woningbouw zou gaan plaatsvinden (autonome ontwikkeling), maar zeker ook voor hoe de ontwikkeling van Zuidbroek kan plaatsvinden. Dit beleidskader wordt in ieder geval geanalyseerd bij het opstellen van de Nota van Uitgangspunten door de gemeente Apeldoorn. Het MER gaat beknopt in op dit beleidskader. Deze startnotitie volstaat met een opsomming van (mogelijk) relevante besluiten.

Rijksoverheid

- Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX)
- Nationaal Milieubeleidsplan (NMP 2 of 3)²
- Natuurbeleidsplan
- Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (SVV II)
- Structuurschema Groene Ruimte
- Derde of Vierde Nota Waterhuishouding ²
- Vervolgnota Energiebesparing

Provincie Gelderland

- Streekplan Gelderland 1996
- Waterhuishoudingsplan
- Milieubeleidsplan
- Natuurbeleidsplan
- Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (PVVP)

Gemeente Apeldoorn

- Structuurplan
- Wonen, van regels naar afspraken (Beleidskader voor de volkshuisvesting 1995-2001, 1995)
- Milieubeleidsplan 1991-2000, 1992
- Landschapsbeleidsplan
- Waar een wil is ... (Vervolgnota groenbeleid)
- Niet tot in de hemel ... (Beleidsnota over het openbaar groen)
- Apeldoorn ontwikkelt Duurzaam, Aanpasbaar en Flexibel (DAF-Nota)
- Wat ons beweegt (Verkeersbeleidsplan), 1997

* nieuwe nota in ontwikkeling

² nieuwe nota in ontwikkeling



LITERATUUR

[Gemeente Apeldoorn, 1995]

Landschapsbeleidsplan Apeldoorn. Gemeente Apeldoorn, februari 1995.

[Gemeente Apeldoorn, 1994]

Rapportage van het landschaps-ecologisch onderzoek in het gebied Beemte-Broekland-Woudhuis. Gemeente Apeldoorn, december 1994

[Gemeente Apeldoorn, 1990]

Structuurplan Apeldoorn, deelplan stedelijk gebied. Gemeente Apeldoorn, d.d. 25 januari 1990

[Oranjewoud, 1996]

Rapport inzake nader bodemonderzoek voormalige stortplaats "Vellertdijk" te Apeldoorn. Oranjewoud bv, projectnummer 10078-82506, oktober 1996.

[Provincie Gelderland, 1996]

Streekplan Gelderland. Provincie Gelderland, december 1996

[VROM, 1993]

Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX), Ministerie van VROM, december 1993

[Stuurgroep Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Stedendriehoek, 1993]

Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie, ontwerp. Stuurgroep Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Stedendriehoek, Stadsgewest Stedendriehoek Apeldoorn-Deventer-Zutphen, juni 1993



BEGRIPPENLIJST

autonome ontwikkeling: veranderingen, die zich in het milieu zullen voltrekken als noch de voorgenomen activiteit, noch één van de alternatieven wordt gerealiseerd.

bevoegd gezag: overheid die bevoegd is een besluit te nemen over de voorgenomen activiteit van de initiatiefnemer.

compensatie: het creëren van nieuwe waarden (bijvoorbeeld natuurwaarden) die vergelijkbaar zijn met verloren gegane waarden.

initiatiefnemer: een persoon of instantie die een bepaalde activiteit wil ondernemen en daarover een besluit vraagt.

m.e.r.: milieueffectrapportage: een hulpmiddel bij de besluitvorming over een activiteit, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van een bepaalde activiteit.

MER: het milieu-effectrapport (document).



Bijlage 1: De m.e.r.-procedure en de koppeling met de R.O.-procedure

De m.e.r.-procedure is geregeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer. Hierin zijn de te nemen stappen en de daarvoor eventueel geldende termijnen vastgelegd. Formeel is het gemeentebestuur zowel initiatiefnemer (degene die de activiteit wil ondernemen) als bevoegd gezag (degene die het besluit neemt). In de procedure voor de woonwijk Zuidbroek treedt het College van Burgemeester en Wethouders (B&W) echter op als initiatiefnemer en de gemeenteraad als bevoegd gezag.

De bekendmaking van de *startnotitie* vormt de formele start van de m.e.r.-procedure. De startnotitie heeft als doel insprekers (burgers, belangengroepen), wettelijke adviseurs en de Commissie voor de m.e.r. (Cie m.e.r.) kennis te laten nemen van het initiatief. Een ieder heeft de mogelijkheid opmerkingen te maken (*inspraak*) omtrent de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER). De Cie m.e.r. geeft haar *advies voor richtlijnen* uiterlijk negen weken na bekendmaking van de startnotitie. Vervolgens stelt de gemeenteraad uiterlijk dertien weken na de openbare kennisgeving de *richtlijnen* vast, mede op basis van de inspraak en adviezen¹. Daarna kan het *Milieueffectrapport (MER)* worden opgesteld. Hiervoor zijn geen wettelijke termijnen vastgesteld.

Het MER wordt onder verantwoordelijkheid van het College van B&W opgesteld. Na behandeling in het College wordt het MER vervolgens naar de gemeenteraad gezonden. De gemeenteraad beoordeelt of het MER *aanvaardbaar* is, met andere woorden of het als basis kan dienen voor de besluitvorming.

Het MER wordt bekendgemaakt, samen met het voorontwerp-bestemmingsplan. Vanaf het moment van de *ter-inzage-legging* beginnen de termijnen voor *inspraak* (meestal vier weken) en advies over beide documenten. Tegelijkertijd wordt ook met diverse belanghebbende (overheids-)instanties het vooroverleg over het bestemmingsplan gevoerd (artikel 10 Besluit op de ruimtelijke ordening. Het *toetsingsadvies* van de Commissie voor de m.e.r. over de kwaliteit van het MER moet uiterlijk vijf weken na het einde van de ter-inzage-legging zijn uitgebracht.

Parallel aan de m.e.r.-procedure loopt de procedure tot vaststelling van het bestemmingsplan. Het MER dient als basis voor de toelichting op het bestemmingsplan wat betreft de milieu-effecten van de in het plan beschreven activiteit. B&W bereiden het bestemmingsplan voor. Op de voorbereiding van een bestemmingsplan is afdeling 3.4 van de Algemene wet Bestuursrecht van toepassing (juncto artikel 23 Wro).

De resultaten van inspraak en advies (MER en bestemmingsplan) en overleg ex art. 10 Bro (bestemmingsplan) worden verwerkt in het ontwerp-bestemmingsplan. Dit wordt ter visie gelegd, waarna gedurende een periode van vier weken zienswijzen kenbaar kunnen worden gemaakt.

Ingevolge artikel 25, eerste lid Wro stelt de gemeenteraad binnen acht weken na afloop van de termijn van ter-inzage-legging het bestemmingsplan vast. Als zienswijzen kenbaar zijn gemaakt, bedraagt deze termijn vier maanden.

¹ Deze termijn kan met acht weken worden verlengd.



Het besluit tot vaststelling is het "officiële" m.e.r.-plichtige besluit. De Wm schrijft voor dat hierbij moet worden gemotiveerd hoe met de resultaten van het MER is omgegaan. Ook moet op dit moment een besluit worden genomen over de evaluatie achteraf (vaststelling evaluatieprogramma).

Tegen het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad kunnen bedenkingen worden ingebracht. Gedeputeerde Staten (GS) houden bij hun besluit tot goedkeuring van het bestemmingsplan rekening met de ingebrachte bedenkingen. Tegen het besluit van GS is beroep mogelijk bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.